

**Universitat de les
Illes Balears**

Facultat d'Educació

Memòria del Treball de Fi de Grau

**L'aprenentatge cooperatiu com a eina de treball en
l'àrea d'Educació Física.**

Marta Ros Sagrado

Grau en Educació Primària

Any acadèmic 2019-20

DNI de l'alumne: 43478306A

Treball tutelat per Francisco Javier Ponseti Verdaguer

Departament de Pedagogia i Didàctiques Específiques

S'autoritza la Universitat a incloure aquest treball en el Repositori Institucional per a la seva consulta en accés obert i difusió en línia, amb finalitats exclusivament acadèmiques i d'investigació	Autor	Tutor
	Sí	Sí

Paraules clau del treball:

Aprenentatge cooperatiu, Joc cooperatiu, Currículum, Educació Física.

Resum

El contingut d'aquest treball de fi de grau, se centra a donar una visió sobre l'aprenentatge cooperatiu com a eina de producció en les classes d'Educació Física. Per mitjà dels jocs i les estratègies cooperatives, els alumnes, es diverteixen, se socialitzen i es coneixen millor entre ells.

En el marc teòric, s'analitzarà el concepte d'aprenentatge cooperatiu, el joc, l'educació física i el currículum.

En el marc empíric, es presentaran diferents propostes didàctiques de sessions on la base fonamental sigui el treball cooperatiu, per tal que aquestes, puguin servir d'ajuda a aquells mestres que volen o necessiten informació sobre aquest tipus d'aprenentatge i la seva posada en pràctica a les classes d'Educació Física.

Paraules clau: Aprenentatge cooperatiu, Joc cooperatiu, Currículum, Educació Física.

Abstract

The content of this final project is focused on giving an insight into cooperative learning as a production tool in Physical Education classes. Through games and cooperative strategies, students have fun, socialize and get to know each other better.

In the theoretical framework, the concept of cooperative learning, the game, physical education and the curriculum will be analyzed.

In the empirical framework, different didactic proposals for sessions will be presented where the fundamental basis is cooperative work, so that they can be of help to those teachers who want or need information about this type of learning and its implementation in Physical Education classes.

Keywords: Cooperative learning, Cooperative game, Curriculum, Physical Education.

Resum	3
Abstract.....	3
1. Introducció.....	5
2. Objectius.....	6
3. Metodologia.....	6
4. Marc teòric.....	7
4.1. L'aprenentatge cooperatiu	7
4.1.1 Diferència entre treball cooperatiu i treball en grup	10
4.1.2. Els grups cooperatius	11
4.1.3. Els beneficis de l'aprenentatge cooperatiu	14
4.2. El joc a l'educació física	15
4.2.1 El joc cooperatiu	15
4.3. L'aprenentatge cooperatiu i el currículum d'educació primària.....	18
5. Marc empíric.....	20
5.1. Disseny i desenvolupament de la proposta	20
5.2. Contextualització	20
5.3. Metodologia.....	21
5.4. Proposta de sessions.....	22
5.4.1. Primera sessió	23
5.4.2. Segona sessió	26
5.4.3. Tercera sessió	29
5.4.4. Quarta sessió	33
5.5. Avaluació	36
6. Limitacions de l'estudi	39
7. Conclusió.....	39
8. Referències bibliogràfiques	41

1. Introducció

La nostra societat va evolucionant, i amb ella, el camp de l'educació. Al llarg dels anys, hem anat oblidant, o deixant de costat, aquelles metodologies d'ensenyament tradicionals en què el mestre explicava i els nins escoltaven, un ensenyament basat en la memorització i la mecanització, i hem començat a entendre el nin com a eix principal del seu propi aprenentatge i el mestre com a guia i suport d'aquest.

Per aquest motiu, com diu Metzler (2005) l'aprenentatge cooperatiu és considerat un dels 8 models existents en l'Educació Física. Entre els altres set, trobem: Instrucció Directa, Sistema Personalitzat d'Ensenyament, Educació Esportiva, Ensenyament entre Iguals, Ensenyament mitjançant preguntes, Ensenyament Comprensiu de l'Esport i Ensenyament de la Responsabilitat Personal i Social.

L'aprenentatge cooperatiu com a metodologia educativa en educació física, pot ser molt eficient, ja que ens obri un camí molt ampli on podem treballar la interacció i l'establiment de relacions personals dintre del grup-classe, l'obtenció de diferents rols per part de l'alumnat i fomentar la crítica grupal i l'autocrítica. A més de ser una via d'ensenyament per una educació en valors.

Velázquez (2015) va realitzar un estudi a 198 docents espanyols sobre el coneixement que tenien de l'aprenentatge cooperatiu i, en cas de conèixer-lo i utilitzar-lo, com l'aplicaven. D'aquests participants, un 22,2%, va resultar que no coneixien el que era, mentre que dels 154 docents que la resposta havia estat afirmativa, només un 84,6% va dir que l'utilitzaven a les seves classes per mitjà d'algunes unitats didàctiques concretes o activitats competitives en grup.

Aquests resultats ens fa pensar que encara falta formació dels mestres en aquesta metodologia, ja que és molt eficaç i significativa per als alumnes, però s'ha de dur a terme en un termini llarg de temps. Es confon que el simple fet d'estar per equips sigui un treball cooperatiu.

En aquest treball es farà una proposta didàctica de l'aprenentatge cooperatiu en el desenvolupament de les sessions, com a eina de producció en les classes d'Educació Física.

2. Objectius

Objectius generals:

1. Analitzar la metodologia de l'aprenentatge cooperatiu.
2. Incloure l'aprenentatge cooperatiu com a metodologia de treball en futures pràctiques docents com a mestre d'Educació Física.

Objectius específics:

1. Utilitzar i valorar aquesta metodologia com una eina necessària d'aprenentatge.
2. Aplicar l'aprenentatge cooperatiu com a forma de treball en Educació Física.
3. Desenvolupar un recull de sessions basades en la metodologia cooperativa per tal de poder posar en pràctica en l'àrea d'Educació Física.
4. Motivar a tots els mestres i persones interessades a utilitzar aquesta metodologia en les seves sessions d'aula.

3. Metodologia

Per dur a terme un treball final de grau de qualitat, una de les coses més importants és fer una recerca d'informació i dades sobre la temàtica estudiada, si són verídiques, d'autors reconeguts o bé, informacions falses de pàgines web, o plataformes, on qualsevol persona del món pot accedir-hi i publicar-hi. Per aquest motiu, el que es pretén en aquest treball és, analitzar i investigar sobre el tema tractat per mitjà d'informació vàlida i verídica.

En primer lloc, abans de començar la redacció d'aquest, el que vaig fer va ser una recerca general de documents informatius per mitjà de diferents fonts, tant primàries com secundàries, com són: revistes científiques, articles científics, bases bibliogràfiques, llibres d'autors relacionats amb el tema, biblioteca digital de la UIB, *Google* acadèmic, etc, utilitzant les paraules clau citades en el *abstract*. Una vegada elegits els documents principals per iniciar l'escrit, vaig utilitzar una eina molt útil i eficaç per emmagatzemar-los, com és *Mendeley*.

En segon lloc, vaig tractar de desenvolupar el marc teòric a partir de la lectura de tots aquells documents informatius, llibres o articles que havia obtingut en un primer moment. Cal esmentar que, a mesura que es va desenvolupant el marc teòric, pot ser necessària la recerca de més informació i, per tant, la fase d'exploració d'informació, també pot formar part d'aquesta. Aquesta fase s'inicia l'1 de març fins la primera quinzena de maig.

4. Marc teòric

4.1. L'aprenentatge cooperatiu

Comprendre el significat del concepte d'aprenentatge cooperatiu pot resultar complicat si no es té clara la definició d'ambdues paraules que el componen, per això, és convenient definir-les.

En el diccionari en línia de la Real Academia Española, cooperar significa “*obrar juntament amb un altre o altres per a la consecució d'un fi comú*” per tant, cooperatiu significaria “*que coopera o pot cooperar en alguna cosa*” mentre que, aprenentatge significa “*acció i efecte d'aprendre algun art, ofici o una altra cosa*”. Si ajuntem les definicions dels dos mots, podem dir que el concepte d'aprenentatge cooperatiu consistiria a treballar tots junts per aconseguir l'adquisició de coneixements.

L'aprenentatge cooperatiu és un terme que fa molts anys que balla per l'àmbit de l'educació. Si fem una recerca del significat d'aquest, podem trobar diverses definicions d'autors. Entre d'altres, hi trobem:

Johnson, Johnson, i Holubec (1999) defineixen l'aprenentatge cooperatiu com “*l'ús didàctic de grups reduïts en els quals els alumnes treballen junts per maximitzar el seu propi aprenentatge i els dels altres*”.

Prieto (2009), per altra banda, entén l'aprenentatge cooperatiu com “*aquell procés en el qual l'alumne necessita altres i viceversa per poder aconseguir els seus objectius, és el treball en equip per un bé comú*”.

Fernández-Río (2015) considera que aquest aprenentatge es defineix com “*un model pedagògic en el qual els estudiants aprenen amb, de i per altres estudiants a través d'un*

plantejament d'ensenyament-aprenentatge que facilita i potencia aquesta interacció i interdependència positiva i en què docent i estudiant actuen com a co-aprenents”.

Velázquez (2017) diu que l'aprenentatge cooperatiu es pot definir com “*una metodologia educativa basada en el treball en grups petits, generalment heterogenis, en els quals els estudiants treballen junts per millorar el seu propi aprenentatge i el dels altres membres del seu grup*”.

Hi ha cinc elements fonamentals perquè un aprenentatge sigui cooperatiu i comporti l'èxit general de tots els membres del grup (Johnson et al., 1999):

1. Interdependència positiva: els alumnes han de tenir clar que els esforços individuals, a més de tenir un benefici propi, també beneficia als seus companys de grup per aconseguir l'objectiu que tenen en comú.
2. Responsabilitat individual: cada un dels membres del grup ha de ser responsable i s'ha de comprometre amb la part de treball que li toca, per tal d'ajudar al grup. Ningú s'ha d'aprofitar de l'altre.
3. Interacció estimuladora cara a cara: entre els membres del grup s'han de promoure l'èxit, compartint, ajudant, estimulants, animant i motivant als altres.
4. Tècniques interpersonals i grupals: per poder treballar correctament, el grup, s'ha de conèixer, respectar i confiar uns amb altres, ja que, d'aquesta manera, es crearà un clima de confiança, comunicació favorable, a la vegada que podran prendre unes millors decisions comunes i crear estratègies eficaces de resolució de conflictes.
5. Avaluació grupal: l'alumnat ha de ser capaç de reflexionar i valorar totes les activitats realitzades, tant de forma grupal com individual, els comportaments dintre del grup i les seves conseqüències. D'aquesta manera podran corregir, aprendre i millorar.

D'altra banda, Kagan (1992), afegeix a aquests cinc elements fonamentals, un altre, també, molt significatiu, com és: la igualtat d'oportunitats de participació. El docent ha

d'intentar garantir, mitjançant diferents recursos, les mateixes oportunitats de contribució dins els grups cooperatius a tots els alumnes.

A Educació Física, quan es parla de treball cooperatiu, no es fa referència a l'ús del joc cooperatiu de manera puntual com així entenen alguns docents fins el dia d'avui. Ens referim a un treball cooperatiu com a model pedagògic de referència en el grup-classe amb el qual es dóna la possibilitat de fer feina amb multitud de continguts durant un període llarg de temps. (Rio & Giménez, 2016)

Per aquest motiu, Fernández (2017) presenta el Cicle de l'Aprenentatge Cooperatiu, una guia per introduir l'aprenentatge cooperatiu en l'àmbit de l'Educació Física, el qual podem diferenciar en tres fases: (1) Creació i cohesió de grup, en la qual els alumnes es presenten entre ells, estableixen relacions inicials, i es coneixen més, de manera que la confiança augmenta i comencen a experimentar el significat de cooperar a través de grups flexibles; (2) l'Aprenentatge Cooperatiu com a Contingut per ensenyar i aprendre, en la qual els alumnes segueixen treballant en grups flexibles i aprenen a partir de quin tipus de tècniques poden treballar de forma cooperativa; i (3) l'Aprenentatge Cooperatiu com a Recurs per ensenyar i aprendre, en la qual el docent estableix grups fixos d'alumnes durant un determinant temps, a conseqüència de l'experiència que ja tenen, perquè aquests estiguin una mica forçats a treballar regularment de forma conjunta per un mateix objectiu.

Són 8 els models existents d'ensenyament-aprenentatge en l'Educació Física (Metzler, 2015), però cal esmentar que entre el model d'aprenentatge cooperatiu i el model de responsabilitat personal i social podem trobar certs punts en comú.

Fernández-Río (2015) diu que *“aprendre no és només integrar una sèrie de continguts o de dades, sinó que implica interconnectar amb persones, activitats, coneixements i el món que els envolta”*. Per aquest motiu estableix diverses connexions entre ambdós models: (1) l'alumne com a eix central del procés d'ensenyament-aprenentatge; (2) l'aprenentatge es dóna en un context participatiu; (3) l'alumne té gran part de la responsabilitat del seu propi aprenentatge; i (4) ambdós models fomenten un aprenentatge actiu on hi ha constants situacions d'interacció i de presa de decisions.

A més, cal esmentar que l'objectiu del model de responsabilitat personal i social és promoure l'activitat física i l'esport per ensenyar habilitats i valors de responsabilitat social i personal. Per aquest motiu, si parlem d'aquest model connectat amb el d'aprenentatge cooperatiu, Rio i Giménez (2016) va establir 5 nivells de responsabilitat perquè els alumnes superessin:

1. Respecte: ser conscients que tots tenim dret a participar i a aprendre.
2. Participació i esforç: treballar i motivar-se perquè els resultats siguin positius.
3. Autonomia: cada un ha d'assumir les seves responsabilitats i les conseqüències d'aquestes.
4. Ajuda als altres: entendre que els altres també tenen necessitats i nosaltres els podem escoltar i ajudar.
5. Transferència: aplicar tots els nivells en àmbits no educatius.

4.1.1 Diferència entre treball cooperatiu i treball en grup

No és el mateix treballar en grups, que treballar en grups cooperatius, ja que l'aprenentatge cooperatiu és un treball en grup, però no tots els treballs en grup són cooperatius (Marín & Blázquez, 2003).

Per aquest motiu, Marín i Blázquez (2003), ens proporcionen una sèrie de diferències entre els dos tipus de treball en grup:

TREBALL COOPERATIU	TREBALL EN GRUPS
Interdependència positiva entre els membres del grup.	Cada membre del grup un treballa pel resultat del treball.
Responsabilitat individual de cada component.	Responsabilitat grupal.
Grups heterogenis.	Grups homogenis.
Lideratge compartit.	Hi ha un líder.
Tots s'han d'ajudar per fer la seva tasca.	Llibertat d'ajudar o no als companys.
Finalitat: aconseguir que tots aprenguin el màxim possible i mantenir una bona relació de treball entre els components.	Finalitat: aconseguir completar el treball.
Ensenyament d'habilitats socials.	No s'ensenyen habilitats socials.
Professor: observa, analitza i dóna retroalimentació a tot el grup.	Professor: observa i intervé en els grups de treball tradicional.

Hi ha un disseny previ, per part del docent, dels procediments que s'han de fer.	No hi ha un disseny previ dels procediments que s'han de fer.
--	---

4.1.2. Els grups cooperatius

Una part molt important a l'hora d'integrar l'aprenentatge cooperatiu a les sessions d'Educació Física perquè la interacció entre els membres del grup sigui eficaç per aconseguir els objectius, és la formació dels grups cooperatius.

Segons Velázquez (2013) per dur a terme la formació de grups, és important que el docent reflexioni, analitzi i prengui decisions en funció de tres factors relacionats amb els agrupaments: la composició, la grandària i la durada d'aquests.

Respecte a la composició dels grups, hi ha 4 combinacions diferents per dividir l'alumnat: (1) grups de convivència, els quals són útils per activitats puntuals, ja que estan formats basant-se en aspectes que faciliten la constitució d'aquests en un temps curt; (2) grups aleatoris, els quals són els més fàcils a l'hora de realitzar l'agrupació, però poden comportar problemes com la ignorància o l'exclusió (Woolfoolk, 2006) o desequilibri (Kagan 2000), ja que podria ser que a un mateix grup hi hagués molts alumnes amb un baix nivell d'habilitat respecte dels altres; (3) grups lliures, els quals els alumnes s'ajuntarien en funció de les seves relacions, ètnies i gènere (Cohen, 1999); i (4) grups establerts pel docent, els quals garanteixen una major heterogeneïtat i facilitat en l'anàlisi d'aquells alumnes considerats amb més problemes.

Quan parla de la grandària del grup, es refereix al nombre de persones que el compondrà. Per decidir el nombre de membres de cada grup el docent ha d'analitzar els recursos disponibles que té i la demanda d'aquests durant l'activitat, el temps disponible per realitzar l'activitat, el volum del grup-classe, i el grau d'interacció i d'acceptació de la responsabilitat individual, que vol el mestre, per part de cada un dels membres del grup (Johnson et al., 1999).

Pel que fa a la duració dels grups cooperatius, se centra en la classificació de tres grups diversos de Johnson et al. (1999):

1. Grups formals. Són grups que treballen junts durant un període curt de temps (d'una hora a diverses setmanes) per aconseguir l'objectiu comú, garantint una participació activa dels alumnes. És important que el docent els especifiqui els objectius de la sessió, els expliqui la tasca, supervisi l'aprenentatge dels alumnes i pugui intervenir en moments determinats i avaluar-los.
2. Grups informals. Són grups que treballen junts durant pocs minuts (una hora com a màxim). S'utilitzen per fer demostracions als alumnes del que s'està explicant i promoure un clima d'aprenentatge positiu perquè s'efectuï el treball.
3. Grups de base cooperatius. Són grups que treballen junts durant un període llarg de temps (un curs escolar). Són heterogenis i permanents i l'objectiu d'aquests és que els seus integrants creïn clima de confiança i ajuda mútua perquè el treball sigui efectiu.

En el treball en grups, la responsabilitat individual de cada un dels membres del grup és imprescindible per poder aconseguir l'objectiu establert. Per aquest motiu, Pujolàs (2008) diu:

Ensenyar a treballar en equip als nostres alumnes consisteix, bàsicament, a ajudar-los a especificar amb claredat els objectius que es proposen, les fites que han d'aconseguir (desenvolupar el que es coneix com a "interdependència positiva de finalitats"), ensenyar-los a organitzar-se com a equip per aconseguir aquestes fites (la qual cosa suposa la distribució de diferents rols i responsabilitats dins l'equip (...)) i ensenyar-los, practicant-les, les habilitats socials imprescindibles per treballar en grups reduïts.

El fet d'atribuir rols als membres de cada equip, a més d'afavorir les responsabilitats individuals, redueix la possibilitat d'aparició de conductes passives o dominants dins el grup, fomenta que el grup es comuniqui per decidir quina tècnica utilitzar i, crea una interdependència entre individus. Per aquest motiu s'estableix una classificació de diferents rols segons la seva funció (Johnson et al., 1999):

Rols que ajuden a la confirmació del grup	Supervisor del to de veu
	Supervisor del renou
	Supervisor del torns de realització de la tasca
Rols que ajuden a fer funcionar el grup	Encarregat d'explicar idees o procediments
	Encarregat de dur el registre de tot el que es fa
	Encarregat de fomentar la participació
	Observador
	Orientador
	Encarregat d'oferir suport
	Encarregat d'aclarir els punts tractats
Rols que ajuden als alumnes a formular el que saben i relacionar-ho amb el que estan aprenent	Sintetitzador
	Corrector
	Encarregat de verificar la comprensió
	Investigador - missatger
	Analític
	Generador de respostes
Rols que ajuden a incentivar el pensament dels alumnes i millorar el seus raonaments	Crític d'idees
	Encarregat de cercar fonaments demanant raonaments als arguments
	Encarregar de diferenciar les idees i els raonaments
	Encarregat d'ampliar idees i conclusions
	Productor d'opcions
	Verificador del treball
	Integrador de les idees i els raonaments totes en una.

4.1.3. Els beneficis de l'aprenentatge cooperatiu

L'aprenentatge cooperatiu és una de les metodologies que més s'ha donat a conèixer durant aquests anys i s'ha començat a aplicar a les aules.

Basant-nos en l'article de Martínez (2009), podem dir que aquest tipus d'aprenentatge té una sèrie de beneficis molt satisfactoris per als alumnes:

1. Promou la implicació activa de tot l'alumnat, ja que són ells els responsables de part del seu propi aprenentatge.
2. Incrementa el nivell d'aprenentatge. A vegades, l'explicació entre alumnes pot tenir més èxit per entendre un determinat contingut.
3. Redueix l'abandonament, ja que es facilita la integració i hi ha una interdependència positiva entre els membres del grup.
4. Permet un ensenyament lliure.
5. Promou un aprenentatge independent i autodirigit. Són els alumnes els que assoleixen responsabilitats individuals i han de fer la tasca que els toca.
6. Desenvolupa un raonament crític.
7. Desenvolupa la capacitat d'expressió oral. Els alumnes es torben més còmodes en grups petits a l'hora de xerrar en veu alta.
8. Incrementa la satisfacció, ja que hi ha una constant relació amb altres companys.
9. Prepara per ser ciutadans. Es fomenta l'assoliment d'objectius i l'ajuda mútua.
10. Desenvolupa la capacitat de lideratge, ja que tots han de donar les seves idees i ser participants de la feina que s'ha de realitzar per aconseguir l'objectiu.

D'altra banda, Prieto (2009) va fer un estudi per observar els resultats entre un grup d'alumnes que treballava amb una metodologia individualista (grup control) i un altre que treballava amb la metodologia cooperativa (grup cooperatiu).

En l'obtenció dels resultats, respecte a la condició física, hi va haver un augment en ambdós grups. A més, es va observar que en el grup cooperatiu, els alumnes amb menor rendiment inicial, varen tenir una millora significativa d'aquest, mentre que en el grup control, no hi va haver millora.

4.2. El joc a l'educació física

El concepte de joc, en l'àmbit de l'educació ha adquirit diversos significats al llarg del temps. Una de les definicions més utilitzades entres els especialistes per definir aquest terme, és la de l'antropòleg Huizinga (1998) al seu llibre *Homo Ludens*, en el qual defineix el joc com “*una activitat o ocupació voluntària que es realitza dins certs límits establerts d'espai i temps, atenent-nos a regles lliurement acceptades però incondicionalment seguides, que té com a objectiu en si mateix i s'acompanya d'un sentiment de tensió o alegria*”.

No obstant això, Ripoll (1999) diu que no és una definició perfecta del que és el joc, ja que no la diferencia de la resta d'activitats. Per aquest motiu, Ripoll, extreu els punts en comú de moltes de les definicions que s'han fet sobre el joc:

- L'única persona que pot dir si està jugant, és el mateix participant, ja que només si ell creu que està jugant, ho fa de manera lliure.
- Un joc ha de ser divertit, és a dir, ha de produir plaer en el jugador, en cas contrari, no l'anomenaríem joc.

Agafant com a referència a Johnson (1981), podem establir una classificació de tres tipus de jocs diferents, en funció de l'estructura de l'objectiu en el plantejament del joc (Agramonte, 2011):

1. Jocs individuals. Cada participant del joc té el seu propi objectiu la qual cosa fa que no hi hagi interacció necessària entre jugadors.
2. Jocs competitius. Hi ha una diferència entre els objectius d'un o diferents participants i els dels altres.
3. Jocs cooperatius. Tots els participants tenen el mateix objectiu, motiu pel qual hauran de relacionar-se, treballar i prendre decisions tots junts per aconseguir-lo.

4.2.1 El joc cooperatiu

Omeñaca i Ruiz (1999) entenen el joc cooperatiu com “*aquelles activitats que demanden als jugadors una forma d'actuació orientada al grup, de manera que cada participant col·labora amb els altres per aconseguir un objectiu comú*”.

Orlick (1990) vincula el joc cooperatiu amb la llibertat en diferents àmbits:

- Llibertat de competició: s'elimina l'actitud de superar als altres i es creen més situacions d'interacció.
- Llibertat de creació: els alumnes hauran de pensar i posar en pràctica la seva imaginació per elaborar estratègies de resolució plantejades pel docent.
- Llibertat d'exclusió: se suprimeix el concepte d'eliminació, convertint a tots els alumnes en guanyadors i perdedors.
- Llibertat d'elecció: es fomenta la iniciativa personal i l'autonomia, ja que són els alumnes els que elegeixen el camí per aconseguir l'objectiu.
- Llibertat d'agressió: es disminueixen les actituds agressives de l'alumnat, ja que necessiten l'ajuda de l'altre per aconseguir l'objectiu proposat.

Durant el joc cooperatiu, a més d'alliberar-se d'aquests cinc aspectes esmentats, i basant-nos en Omeñaca i Ruiz (1999), també podem valorar diferents característiques:

1. És una activitat que necessita la coordinació de tots els membres de l'equip per aconseguir l'objectiu.
2. Fomenta l'exploració i facilita la recerca de solucions.
3. Afavoreix les relacions entre els participants.
4. Es dóna més importància al procés que al resultat.
5. L'error es torba dins el procés
6. Possibilita el treball de l'aprenentatge en valors i les destreses socials.
7. Permet fer una valoració positiva de l'èxit dels altres.
8. Suprimeix la rivalitat entre participants, ja que és necessària l'ajuda de tots els membres del grup per avançar.
9. Evita l'exclusió, ja que cada membre del grup té un paper dins aquest i, per tant, aporta alguna cosa.
10. Suprimeix l'eliminació de jugadors.

D'altra banda, podem destacar el joc cooperatiu per la seva atenció a la diversitat. Agramonte (2011), en el seu article, ens dóna les raons amb les quals fomentar aquest argument:

El joc cooperatiu compleix amb els principis socioafectius i d'aprenentatge motriu en l'Educació Física en relació amb els alumnes amb necessitats

específiques de suport educatiu, ja que: (1) permet l'atenció a aquests alumnes dins el grup (integració); (2) orienta les relacions d'ajuda i responsabilitat i no les de sobreprotecció (normalització); (3) respecta l'individu en la interacció amb els altres (autonomia); (4) potencia la comunicació entre iguals (relació); (5) possibilita l'exploració i recepció sistemàtica de diferents accions motrius (desenvolupament motriu); (6) crea un entorn adequat per l'exploració de les habilitats en nous contextos (transferència); i (7) impulsa un aprenentatge en diferents àmbits de la formació personal (polivalència).

Sovint el concepte de joc cooperatiu està molt comparat amb el joc competitiu, per això, és necessària fer una menció a les diferències existents entre ambdós tipus de jocs. Per dur a terme la diferenciació, utilitzarem la taula que Velázquez (2004) agafa del llibre del brasiler Fábio Otuzi Brotto (1999):

JOCS COMPETITIUS	JOCS COOPERATIUS
Són divertits només per a alguns.	Són divertits per a tots.
La majoria experimenta un sentiment de derrota.	Tots tenen un sentiment de victòria.
Alguns són exclosos per falta d'habilitats.	Hi ha una mescla de grups que juguen junts creant un alt nivell d'acceptació mútua.
S'aprèn a ser desconfiat, egoista o, en alguns casos, la persona se sent acovardida pels altres.	S'aprèn a compartir i a confiar en els altres.
Els jugadors no se solidaritzen i són feliços quan alguna cosa "dolenta" li passa als altres.	Els jugadors aprenen a tenir un sentit d'unitat i a compartir l'èxit.
Comporta una divisió per categories, creant barreres entre les persones i justificant les diferències interpersonals com una forma d'exclusió.	Hi ha una mescla de persones en grups heterogenis que juguen junts creant un elevat nivell d'acceptació mútua.
Els perdedors surten del joc i simplement es converteixen en observadors.	Ningú abandona el joc obligat per les circumstàncies d'aquest. Tots junts inicien i donen per finalitzada l'activitat.
Els jugadors perden la confiança en ells mateixos quan són rebutjats o quan perden.	Desenvolupen l'autoconfiança perquè tots són ben acceptats.
La poca tolerància a la derrota desenvolupa en alguns jugadors un sentiment d'abandonament davant les dificultats.	L'habilitat de perseverar davant les dificultats s'enforteix pel suport dels altres membres del grup.

4.3. L'aprenentatge cooperatiu i el currículum d'educació primària

El concepte de cooperació ja fa molts anys que és considerat un dels elements centrals del nostre sistema educatiu.

Rio i Giménez (2016), en el seu article bast en l'aprenentatge cooperatiu com a model pedagògic en educació física, ens sintetitza el que diuen les lleis que han tingut en compte aquest terme:

La Llei Orgànica General del Sistema Educatiu (LOGSE; MEC, 1990, p. 28930) l'inclouïa entre els fins que perseguia: «g) la formació per a la pau, la cooperació...». La posterior Llei Orgànica d'Educació (LOE; MEC, 2006, p. 17169) el mantenia entre els seus fins i l'inclouïa com un dels objectius fonamentals de l'educació secundària obligatòria: «a)... practicar la cooperació...». L'actual Llei Orgànica per la Millora de la Qualitat Educativa (LOMCE; MEC, 2013) inclouïa la cooperació en els diferents documents que la desenvolupaven.

Per aquests motius, si ens centrem en el currículum d'Educació Física de Primària de les Illes Balears, realitzat per la Conselleria d'Educació (2014), i fem una anàlisi d'aquest, fent una recerca del concepte de cooperació o cooperativa, el trobem un total de 10 vegades en diverses parts:

- Com a part de la **competència lingüística**: *“el llenguatge verbal i no verbal és de vital importància per mantenir les relacions de cooperació que es donen a diari en la pràctica motriu”*.
- Com a **objectiu específic** del currículum: *“6. Participar en activitats físiques establint relacions de cooperació per assolir objectius comuns, resolent mitjançant el diàleg els conflictes que puguin sorgir i evitant discriminacions per qüestions personals, de gènere, socials i/o culturals així com també les conductes violentes”*.
- En el **“Bloc 2. Habilitats motrius”**, de 1r a 3r curs, com a un dels criteris d'avaluació: *“4. Resoldre problemes motors senzills amb oposició i sense, aplicant principis i regles per resoldre les situacions motrius, actuant de forma*

individual, coordinada i cooperativa i duent a terme les diferents funcions implícites en jocs i activitats”.

- En el “**Bloc 5. Jocs i activitats esportives**”, de 1r a 3r curs, com un estàndard d’aprenentatge avaluable i com a contingut:
 - Estàndard: *“1.1. Distingeix en jocs i esports individuals i col·lectius estratègies bàsiques de cooperació i oposició”.*
 - Contingut: *“Descobrimet de les estratègies bàsiques de cooperació i oposició en els jocs motors”.*

- En el “**Bloc 2. Habilitats motrius**”, de 4t a 6è curs, com a criteri d’avaluació: *“2. Resoldre reptes tàctics elementals propis del joc i d’activitats físiques, amb oposició i sense, aplicant principis i regles per resoldre les situacions motrius, actuant de forma individual, coordinada i cooperativa i duent a terme les diferents funcions implícites en jocs i activitats”.*

- En el “**Bloc 5. Jocs i activitats esportives**”, de 4t a 6è curs, com a criteri d’avaluació, estàndard d’aprenentatge avaluable i com a contingut:
 - Criteri: *“1. Resoldre reptes tàctics elementals propis del joc i d’activitats físiques, amb oposició i sense, aplicant principis i regles per resoldre les situacions motrius, actuant de forma individual, coordinada i cooperativa i duent a terme les diferents funcions implícites en jocs i activitats”.*
 - Estàndard: *“2.1. Distingeix en jocs i esports individuals i col·lectius estratègies de cooperació i oposició”.*
 - Contingut: *“Coneixement i pràctica de les estratègies bàsiques dels jocs esportius relacionades amb la cooperació, l’oposició i la cooperació/oposició”.*

En conclusió, si observem tot el que hem esmentat, podem dir que en el currículum es parla de tres coses claus de la cooperació, sempre seguint un ordre coherent entre els dos cicles de primària: les relacions cooperatives, el descobrimet i coneixement de les estratègies de cooperació i, les actuacions de forma cooperativa per resoldre els problemes plantejats.

5. Marc empíric

5.1. Disseny i desenvolupament de la proposta

En el currículum de les Illes Balears d'Educació Física, publicat per la Conselleria d'Educació (2014), podem veure que el joc és la principal eina de treball en aquesta àrea i, per tant, és un recurs imprescindible en l'aprenentatge dels alumnes i una eina didàctica motivadora.

Per aquest motiu, basant-nos en l'eix central d'aquest treball, l'aprenentatge cooperatiu, i utilitzant el joc com a principal forma de treball, es durà a terme un recull de quatre sessions a través del joc cooperatiu, una mescla perfecta d'ambdós conceptes.

Treballarem l'aprenentatge cooperatiu mitjançant els jocs cooperatius combinats amb les reflexions al final de cada sessió, per part del docent, juntament amb els seus alumnes, per tal d'analitzar el que s'ha dut a terme durant aquell temps d'activitat que han realitzat, ser conscients del que han après, i fer una crítica i autocrítica de tot allò que han fet. D'aquesta manera l'aprenentatge dels alumnes serà més significatiu i funcional.

5.2. Contextualització

Principalment, aquestes sessions anaven dirigides a un grup de 5è de Primària d'un centre educatiu públic de la barriada de Son Rapinya-La Vileta. No obstant això, adaptant els objectius i modificant els jocs basant-nos en les necessitats i possibilitats del grup-classe que tenim, pot servir per a qualsevol curs, ja que tractarem continguts del currículum i, per tant, aquests segueix un ordre entre tots els cursos.

Pel que fa al grup-classe, trobem 24 alumnes d'entre els quals hi ha 7 nines i 17 nins. Dins el grup, hi ha alumnes que es coneixen des de petits, perquè sempre han anat junts a classe, i d'altres que no tant, ja que per motius de comportament i actituds, varen haver de mesclar els dos grups de quart de l'any passat.

A principi de curs era un grup molt xerrador i que necessitava crida d'atenció constant per fer la feina, però a mesura que ha anat passant el curs, han entès que s'ha de diferenciar entre els moments de feina i els moments d'esbarjo.

Llevat d'aquesta conducta, quan fan feina, són un grup amb bons resultats, uns millors que altres, però generalment són resultats positius.

D'entre els 24 alumnes que hi ha, en trobem 6 amb dificultats d'aprenentatge i necessitats educatives diferents (TDA, TDAH, trastorn emocional, autisme i DSA), però en l'àrea d'Educació Física, no presenten cap dificultat com per haver d'adaptar les sessions específicament a cada un. Amb els únics que hi podríem destacar alguna cosa, seria amb l'alumne diagnosticat amb un cert grau d'autisme, qui mostra un ritme més lent de desenvolupament maduratiu respecte la resta, però pot seguir el ritme de feina i amb l'alumne amb una discapacitat sensorial auditiva, qui també mostra un ritme més lent de desenvolupament maduratiu però pot seguir el ritme del grup amb normalitat i, durant les explicacions, hem d'intentar que estigui davant, per tal de poder mantenir un contacte visual més sovint i escolti millor les explicacions, encara que dugui un audiòfon a l'oïda dreta, per poder realitzar l'activitat.

5.3. Metodologia

Durant la sessió a més de treballar l'aprenentatge cooperatiu com a model pedagògic i base de tot joc que farem, el mestre utilitzarà diferents estils d'ensenyament, entre els quals destaquem: l'estil de reproducció de models d'assignació de tasques, on el mestre proposa una sèrie de tasques a l'alumnat i aquests decideixen quan i com fer-les, o d'autoavaluació, on el mestre proposa activitats amb l'objectiu de què siguin els mateixos alumnes els que tinguin constància pròpia de com executen l'activitat, i l'estil de producció mitjançant la resolució de problemes, on el mestre presenta un problema als alumnes i aquests han de cercar/pensar/crear la resolució d'aquest, ja que no hi ha una única solució.

A més, de l'ús d'estils d'ensenyament, d'un model pedagògic base i la divisió de les sessions en tres parts, utilitzarem el joc cooperatiu com a mitjà per treballar-ho tot. Aquest tipus de joc, farà que les activitats siguin dinàmiques, participatives, motivadores i provoquin un cert interès i curiositat als alumnes per obtenir un aprenentatge significatiu i funcional.

En la tercera i quarta sessió convertirem el joc cooperatiu en el joc d'acrosport, una disciplina que aporta creativitat, imaginació i expressivitat als alumnes, que fomenta la cooperació com a principal forma de treball, fa que incorporin una gran quantitat de valors i, afavoreix l'autoestima dels alumnes.

La figura del mestre serà com a guia i/o acompanyant durant el procés d'ensenyament-aprenentatge dels seus alumnes. A més, serà l'encarregat d'organitzar, per cada sessió de la unitat didàctica, els components del grup classe que treballaran conjuntament en grups cooperatius, de manera que aquests siguin heterogenis.

5.4. Proposta de sessions

Com bé s'ha explicat anteriorment, en aquest treball es duran a terme quatre sessions diferents basades en l'aprenentatge cooperatiu com a contingut a treballar a través del joc.

Per fer-ho, disposarem de sessions d'una hora, com són, habitualment, les classes d'Educació Física, als centres escolars i, les dividirem en 3 parts: (1) la part d'activació (5-10 min), la qual serà la fase d'iniciació i motivació cap als alumnes; (2) la part d'activitats (40 min), en la qual es duran a terme el seguit de jocs dinàmics cooperatius que el mestre hagi proposat per tal que l'alumne participi i s'integri en el grup-classe; (3) i la part de teorització (5-10 min), en la qual es reunirà tot el grup-classe amb el mestre i es farà una reflexió sobre la sessió, sentiments propis i aprenentatges.

Per elaborar les sessions, ens basarem en els continguts de segon cicle del currículum d'Educació Física d'Educació Primària de les Illes Balears:

- Coneixement i pràctica de les estratègies bàsiques dels jocs esportius relacionades amb la cooperació, l'oposició i la cooperació/oposició
- Coneixement i pràctica d'estratègies de resolució de problemes.

Durant les sessions, els jocs d'activació seran en grups cooperatius grans, per tal que no es perdi l'essència de l'Educació Física sobre l'establiment continu de relacions personals i contacte amb tots els companys.

5.4.1. Primera sessió

SESSIÓ 1	
OBJECTIUS DE LA SESSIÓ	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Establir estratègies de cooperació per enfrontar-se a un altre equip. 2. Cooperar en equip per aconseguir un objectiu comú. 3. Utilitzar el joc cooperatiu com via per l'aprenentatge cooperatiu. 	
NOMBRE DE PARTICIPANTS	TIPUS D'AGRUPACIONS
23 alumnes.	Grups cooperatius de 6 membres, determinants pel docent i, al joc de la cadena humana, grups cooperatius informals aleatoris.
MATERIALS I RECURSOS	
Cèrcols, cons, mocadors, pilotes d'espuma.	
PARTS DE LA SESSIÓ	
ACTIVACIÓ (10 minuts)	
<p><u>FEM PINYA (5 min)</u>: Ajuntarem els grups cooperatius, de manera que en quedin dos de grans. Els alumnes s'hauran d'agafar de les dues mans amb una persona que no estigui situada al nostre costat immediatament. Sense amollar-se les mans, els alumnes hauran de desfer els nusos que hauran creat ells mateixos. Si algú amolla les mans, el joc haurà de tornar a començar.</p> <p><u>CADENA HUMANA (5 min)</u>: Tots els alumnes menys 1, hauran de repartir-se per tot l'espai. Aquest 1, serà l'encarregat d'agafar a la resta de companys. Quan l'encarregat, hagi agafat a algú, aquests s'hauran d'agafar de la mà per seguir agafant a la resta de companys fins que no quedi ningú.</p>	
ACTIVITATS (40 minuts)	
<p><u>PEDRA, PAPER, TISORES (10 min)</u>: Dividirem l'espai en dues pistes, de manera que puguin jugar els 4 grups cooperatius a la vegada, enfrontant-se dos a una pista i els altres dos a l'altra. Cada grup estarà col·locat a un cantó de la línia que el docent hagi elegit com a recorregut. Comença un membre de cada equip fent el recorregut, fins que es troben. En funció del que indiqui el mestre, el recorregut es farà d'una forma distinta</p>	

de desplaçament (corrent, caminant, a peu coix, cap enrere, lateral...). Un cop es troben han de jugar a pedra, paper, tisores. Qui guanya continua avançant en el recorregut. Qui perd se'n torna a la seva filera i un membre del seu grup surt en direcció al seu oponent. Quan es troben juguen a pedra, paper, tisores i com han fet anteriorment, qui guanya continua i qui perd torna a la filera i surt un membre nou del grup. L'objectiu és arribar tots els membres del grup fins a l'altra filera.

Variant: Podríem tenir dues rutes de recorregut, en les quals es realitzés el mateix, un enfrontament entre dos equips, per tal de dinamitzar i mantenir els alumnes el mínim de temps possible esperant a la filera.

ACONSEGUEIX LA BANDERA (10 min): Dividim l'espai de què disposem, en dues pistes, de manera que els 4 grups puguin jugar a la vegada. A cada pista s'enfronten dos grups i cada grup té la seva pròpia bandera, col·locada dintre del cercol que el mestre haurà posat. Cada grup haurà de crear la seva estratègia per aconseguir la bandera de l'altre i evitar que li llevin la seva, però hauran de tenir en compte que en camp contrari estan en perill, ja que els poden agafar i hauran de tornar a iniciar el recorregut tornant al seu propi camp. L'objectiu és aconseguir dur la bandera de l'equip contrari sense haver estat agafat i aconseguir tenir-ne dues.

El joc es pot repetir per tal que els grups millorin la seva estratègia.

7 PASSADES (10 min): Seguirem la mateixa distribució dels grups i de la pista que el joc anterior. A cada pista hi haurà una pilota. Els grups han d'intentar fer 7 passades sense que la pilota caigui a terra, mentre que l'altre grup ha d'intentar robar-la per evitar-ho. Per cada set passades, l'equip se sumarà un punt, i així fins a arribar a 3 punts. Quan un equip aconseguix les 7 passades, es canvien els rols dels equips, per tal que les oportunitats siguin iguals pels dos.

Variant: No es pot repetir la passada a un jugador que acaba de tocar la pilota. D'altra banda, per aconseguir el punt, a més de fer les 7 passades, la darrera ha d'aconseguir que el jugador pugui col·locar la pilota dins el cercol que haurà localitzat el mestre.

ROBA CUES (5 min): Els 4 grups estaran col·locats a cada cantó de la pista amb tots els membres amb un mocador penjant del darrere. Quan el mestre indiqui, hauran de

sortir tots i intentar aconseguir el màxim nombre possible de cues per grups, durant el temps que el mestre determini. Per això hauran d'establir una estratègia grupal. Quan el temps acabi hi haurà un recompte de cues i es podrà tornar a jugar.

- Tornada a la calma (5 min)

ENS PASSEM EL CÈRCOL: Tot el grup-classe s'agafa de la mà i fa un cercle gegant. El docent reparteix 3 cèrcols a alumnes col·locats en diferents punts. Els alumnes s'han d'anar passant els cèrcols entre ells i intentar que dos cèrcols s'agafin, però està prohibit amollar-se les mans.

Variant: Podem utilitzar cèrcols de diferent grandària, de manera que augmenti la dificultat del joc.

TEORITZACIÓ (10 minuts)

Reflexió amb els alumnes.

- Comentar la diversitat d'estratègies que ha tingut cada grup. Canviarien la seva estratègia ara?
- Què han après?
- Quins valors impliquen treballar en equip?
- És important saber guanyar i saber perdre?

Començar a omplir el diari de sessions.

ATENCIÓ A LA DIVERSITAT

Respecte als alumnes amb necessitats educatives de suport, el mestre realitzarà explicacions curtes, clares i senzilles, a la vegada que també realitzarà una situació d'exemple, amb alumnes voluntaris, després d'haver fet l'explicació, per tal que tot quedi clar a l'hora d'iniciar el joc.

Pel que fa a l'alumne amb discapacitat auditiva, durant les sessions d'Educació Física intentarem que totes les explicacions que el mestre faci sigui a prop seu. D'altra banda, per tal de mantenir la seva atenció i, en cas d'haver de fer algun tipus de renou durant algun joc, aquest anirà acompanyat de moviment gestuals per facilitar-lo.

5.4.2. Segona sessió

SESSIÓ 2	
OBJECTIUS DE LA SESSIÓ	
<ol style="list-style-type: none">1. Crear estratègies grupals per superar els reptes.2. Cooperar per aconseguir un objectiu comú.3. Utilitzar el joc cooperatiu com a via per l'aprenentatge cooperatiu.	
NOMBRE DE PARTICIPANTS	TIPUS D'AGRUPACIONS
23 alumnes.	Grups informals a conseqüència de la unificació de dos grups cooperatius establerts i grups cooperatius de 6 membres, determinants pel docent
MATERIALS I RECURSOS	
Pilotes d'espuma, cons, bancs, cordes, matalassos i piques.	
PARTS DE LA SESSIÓ	
ACTIVACIÓ (10 minuts)	
<p><u>TOCAR I PARAR AMB PILOTA (6 min):</u> Unirem els alumnes en dos grans grups, perquè juguin en espais diferents i sigui més dinàmic. Tots els membres d'un grup, excepte dos, seran els encarregats d'agafar als altres dos mitjançant passades, sense poder-se moure quan tens la pilota. L'objectiu és aconseguir agafar als dos companys que han d'escapar, els quals sí que es podran moure per tot l'espai que el docent indiqui. Quan un és agafat, passa a ser partícip del grup gran fins a agafar a l'altre. L'individu que ha agafat al company i el que li ha fet la passada, intercanviaran els rols amb els dos que en un principi s'havien d'escapar.</p> <p><u>Variant:</u> afegir dues o tres pilotes i augmentar a 4 els membres que han d'escapar de la resta.</p> <p><u>CACEM ALS RATOLINS (4 min):</u> A cada grup aniran agafats tots els membres de la mà i, sense amollar-se, han d'aconseguir envoltar a un altre grup i aguantar-los dins el cercle que hauran format.</p>	
ACTIVITATS (40 minuts)	

EL PONT (10 min): Per grups, es col·loquen tots damunt un banc. Quan estiguin col·locats, els alumnes s'hauran de posar en l'ordre que el docent indiqui (edat, nombre de germans, etc.). Així doncs, s'hauran de moure per damunt el banc sense poder tocar a terra, ja que, en cas de fer-ho, haurien de tornar a començar amb l'ordre tal com han iniciat el joc.

Variant: Deixar que els alumnes parlin entre ells per decidir quin ordre han de fer. Cada grup tindrà oportunitat de decidir. A més, també podran elegir el que passa quan un alumne toca a terra.

RELLEUS (10 min): Es col·loquen dos cons un enfront de l'altre a una determinada distància per tots els grups iguals. Els alumnes, per equips, es col·locaran darrere un dels cons i hauran d'anar fins a l'altre, i tornar de la forma que indiqui el docent.

Opció 1: S'han de desplaçar, tots agafats per la cintura o les espatlles, amb un con al cap cada un sense que caigui.

Opció 2: Agafats per allà mateix, hauran de dur entre tots, una corda als turmells sense que aquesta caigui.

Opció 3: S'han de desplaçar amb ajuda del matalàs, sense tocar cap part del cos a terra.

Opció 4: Han de dur el matalàs fins al final, sense tocar-lo amb les mans, únicament es pot tocar amb les mans a l'inici per col·locar-lo, si és necessari.

Opció 5: S'han de desplaçar tots junt, sempre mantenint el contacte, però només poden tocar a terra 6 peus i 6 mans.

Opció 6: S'ha de desplaçar tots junt, sempre mantenint el contacte, i només un del grup podrà tenir les mans tocant a terra.

Opció 7: Ajuntarem dos grups, i entre tots els membres, hauran d'intentar formar un cercle on ningú podrà tocar a terra ni amb les mans ni amb l'esquena. Només en el moment inicial per a col·locar-se. Una vegada esting en l'aire, no se podrà.

BALL DE PIQUES (10 min): Per grups, formaran un grup amb cada individu amb una pica tocant a terra i amb una mà aguantant-la. Una vegada col·locats i preparats, els alumnes hauran de moure's cap al costat que indiqui el mestre i evitant que cap de les piques caigui.

Variant: Es pot augmentar la separació del cercle, de manera que la dificultat sigui major per arribar a la següent.

Variant: Aquesta vegada els alumnes hauran de moure's dos llocs cap al costat que el mestre indiqui.

Variant: Hi haurà un lloc que quedarà buit, perquè la pica, en aquest cas, passarà a estar enmig del cercle. Serà una posició complicada d'arribar-hi, però no impossible.

LLEVA'NS EL MOCADOR (5 min): En grups petits cooperatius, tots els membres menys un s'agafaran per les espatlles fent un cercle. Un d'ells s'haurà de posar un mocador a l'esquena, de manera que el que ha quedat fora, l'hagi d'intentar agafar. Els alumnes agafats, només podran moure's en cercles i l'altre haurà de córrer al seu voltant.

- Tornada a la calma (5 min)

TELÈFON ROMPUT: Els alumnes, per grups establerts, s'asseuen a terra formant una fila, tots mirant cap al mateix costat. L'alumne col·locat en darrer lloc, ha d'escriure, sobre l'esquena del company de davant, amb el dit, una paraula qualsevol. Aquesta paraula ha d'anar passant d'esquena a esquena fins a arribar al primer company, qui haurà d'endevinar de quina paraula es tracta. Una vegada acabada la primera ronda, els alumnes passen una posició endavant, de manera que tots escriguin una vegada.

TEORITZACIÓ (10 minuts)

Reflexió amb els alumnes

- Heu treballat de forma cooperativa tot el grup?
- Podríeu millorar la feina conjunta que heu fet?
- Creus que els teus companys han treballat correctament? Has aportat tot el que podies?

Començar a omplir el diari de sessions.

ATENCIÓ A LA DIVERSITAT

Respecte als alumnes amb necessitats educatives de suport, el mestre realitzarà explicacions curtes, clares i senzilles, a la vegada que també realitzarà una situació

d'exemple, amb alumnes voluntaris, després d'haver fet l'explicació, per tal que tot quedi clar a l'hora d'iniciar el joc.

Pel que fa a l'alumne amb discapacitat auditiva, durant les sessions d'Educació Física intentarem que totes les explicacions que el mestre faci sigui a prop seu. D'altra banda, per tal de mantenir la seva atenció i, en cas d'haver de fer algun tipus de renou durant algun joc, aquest anirà acompanyat de moviment gestuals per facilitar-lo.

5.4.3. Tercera sessió

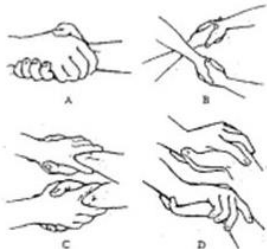

SESSIÓ 3	
OBJECTIUS DE LA SESSIÓ	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Prendre decisions per aconseguir un objectiu comú. 2. Participar de forma cooperativa en totes les activitats. 3. Utilitzar el joc de l'acroesport com a via per l'aprenentatge cooperatiu. 	
NOMBRE DE PARTICIPANTS	TIPUS D'AGRUPACIONS
23 alumnes.	Per parelles i grups de tres fetes lliurement sempre amb els membres del nostre grup cooperatiu formant per 6 individus.
MATERIALS I RECURSOS	
Matalassos per fer les figures.	
PARTS DE LA SESSIÓ	
ACTIVACIÓ (10 minuts)	
<p><u>CONEIXEM L'ACROESPORT (10')</u>: el mestre introduirà i explicarà en què consisteix l'acroesport i tot el que comporta. S'explicarà i es posaran en pràctica alguns tipus de preses de les quals en faran ús, es presentaran els diferents rols existents, el tipus de suport que hi ha i, la diferència entre una figura i una piràmide.</p>	
ACTIVITATS (40 minuts)	
<p><u>LA DIFERÈNCIA ENTRE LA PIRÀMIDE I LA FIGURA (5 min)</u>: el docent explicarà als alumnes que la principal diferència entre una piràmide i una figura és el nivell d'alçada de terra que hi ha entre els diferents components. És a dir, si els components estan tocant a terra, serà una figura, en canvi si hi ha components per damunt, serà una piràmide.</p>	

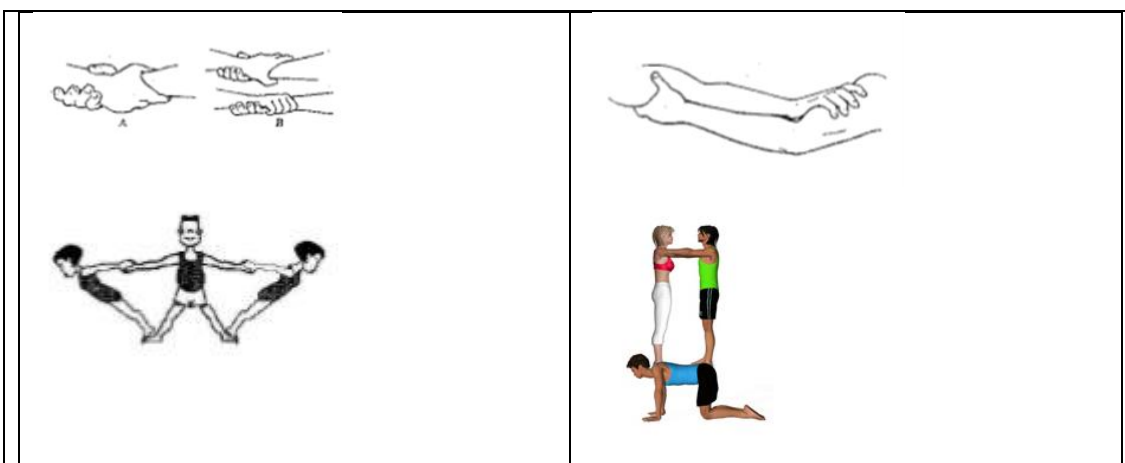
Perquè es quedi clar, mentre els va explicant, els ensenyarà dues fotografies on es diferenciï.

ELS ROLS PARTICIPANTS (5 min): el mestre els explicarà els diferents rols existents per dur a terme les piràmides. A més, destacarà que tots els membres poden tenir els tres rols en diferents situacions.

- **Portor:** són les persones que suporten el pes.
- **Àgil:** són les persones que es pugen sobre els portors.
- **Support:** són les persones que faciliten la formació de la piràmide i eviten l'existència de possibles accidents.

LES PRESES (10 min): el mestre els explicarà i els donarà introduccions dels tipus de preses que utilitzaran i, els alumnes, amb la seva parella corresponent, realitzaran un exemple de cada presa per tal d'assegurar-nos que ho entenen i una figura.

<p>Preses 1. Mà a mà: es donen les mans com si fos una salutació. Pot ser de forma simple o creuada i s'usen per empènyer o sostenir al company durant un procés de formació.</p> 	<p>Preses 2. De pinça: s'usa generalment per sostenir les figures o posicions.</p>
<p>Preses 3. Mà – canell: s'usa generalment per sostenir les figures o posicions.</p>	<p>Preses 4. Braç a braç: s'utilitza generalment per sostenir una posició invertida.</p>

ELS SUPORTS (10 min): el mestre els explicarà i els donarà introduccions dels diferents suports que es poden utilitzar i, els alumnes, amb grups de tres, realitzaran un exemple de figura amb diferents suports.

Suports correctes: sobre les espatlles o la part més baixa del maluc, els genolls o sobre la unió del maluc amb la cama. MAI damunt l'esquena.

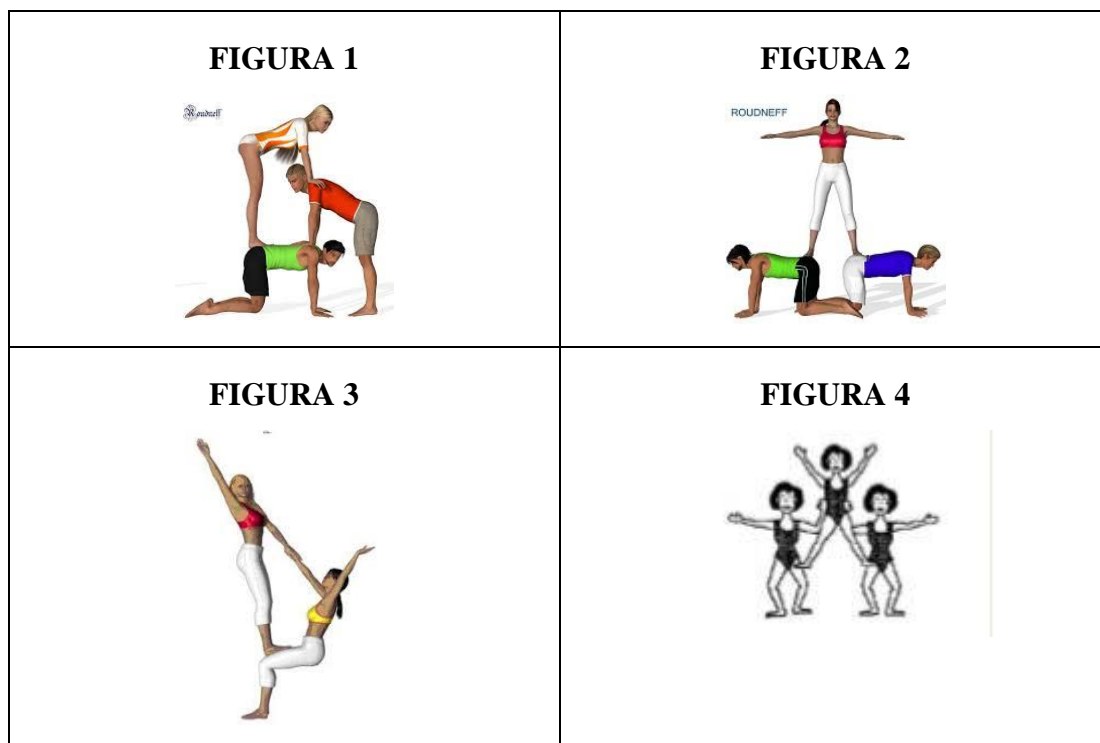

FIGURA LLIURE (5 min): per grups de tres, sempre formats a partir dels grups cooperatius, els alumnes hauran de formar una figura, inventada i pensada per ells mateixos i, seguidament representar-la davant la resta del grup-classe i el docent.

- Tornada a la calma (5 min)

UN MINUT: els alumnes tombats a terra amb els ulls tancats, han d'intentar comptar fins a un minut de forma individual. Quan creuen que han arribat al minut, podran obrir els ulls. El mestre durà el temps i, quan hagi passat 1 min, avisarà a aquells que no han obert els ulls encara.

TEORITZACIÓ (10 minuts)

Reflexió amb els alumnes

- Creieu que és important la responsabilitat individual en aquest tipus de disciplines?
- Que passaria si un membre del grup no és responsable?
- És important que hi hagi una participació igualitària i que es vagin canviant els rols dels alumnes?

Començar a omplir el diari de sessions.

ATENCIÓ A LA DIVERSITAT

Respecte als alumnes amb necessitats educatives de suport, el mestre realitzarà explicacions curtes, clares i senzilles, a la vegada que també realitzarà una situació d'exemple, amb alumnes voluntaris, després d'haver fet l'explicació, per tal que tot quedi clar a l'hora d'iniciar el joc.

Pel que fa a l'alumne amb discapacitat auditiva, durant les sessions d'Educació Física intentarem que totes les explicacions que el mestre faci sigui a prop seu. D'altra banda, per tal de mantenir la seva atenció i, en cas d'haver de fer algun tipus de renou durant algun joc, aquest anirà acompanyat de moviment gestuals per facilitar-lo.

5.4.4. Quarta sessió

SESSIÓ 4	
OBJECTIUS DE LA SESSIÓ	
4. Prendre decisions grupals per aconseguir un objectiu comú. 5. Participar de forma cooperativa en totes les activitats. 6. Utilitzar el joc de l'acrosport com a via per l'aprenentatge cooperatiu.	
NOMBRE DE PARTICIPANTS	TIPUS D'AGRUPACIONS
23 alumnes.	Grups cooperatius de 6 membres determinats pel docent.
MATERIALS I RECURSOS	
Matalassos i un reproductor de música.	
PARTS DE LA SESSIÓ	
ACTIVACIÓ (10 minuts)	
<p><u>RECORDEM L'ACROSPORT (5 min):</u> el mestre farà un petit resum als alumnes sobre el que es va explicar a la sessió anterior a classe, per tal que tots ho tinguin clar.</p> <p><u>FEM FIGURES (5 min):</u> Per grups, els alumnes hauran de representar amb els seus cossos, la lletra o forma que el docent els indiqui.</p>	
ACTIVITATS (40 minuts)	
<p>En aquesta sessió, el funcionament serà similar al de la tercera sessió, però en aquest cas les figures seran per grups cooperatius i es treballarà amb música de fons.</p> <p>Cada grup tindrà el seu matalàs, els quals estaran repartits per tot l'espai, separats l'un dels altres perquè cada grup pugui treballar tranquil·lament i sense molestar ni ser molestat.</p> <p>Prèviament a la sessió, el mestre haurà penjat a les parets fotografies de les figures que es treballaran durant aquest temps i, donarà a cada grup un full amb les mateixes figures, per tal que sigui més fàcil per a ells l'observació d'aquestes:</p>	

FIGURES D'ACROSPORT

FIGURA 1

FIGURA 2

FIGURA 3

FIGURA 4

FIGURA 5

FIGURA 6

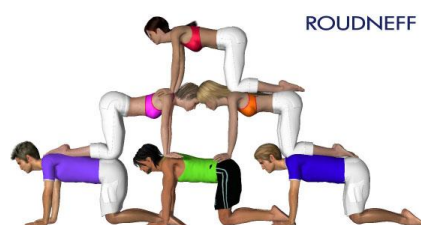

FIGURA 7

FIGURA 8

Durant **15 minuts**, els alumnes, de manera lliure, hauran de treballar conjuntament per realitzar les figures i posar-les en pràctica, per a després, fer-les davant el mestre.

En els següents **10 minuts**, mentre els alumnes segueixen treballant les figures, anirà cridant a cada grup perquè, seguint l'ordre del full, les representin davant seu i poder valorar el treball que s'ha realitzat.

Una vegada un grup hagi acabat de representar les figures determinades, passarà a inventar-se dues figures, les quals hauran de representar a la resta de companys al final de la classe amb música com a acompanyament. **(10 minuts)**

- Tornada a la calma (5 min)

EL MASSATGE: els alumnes es col·locaran en parelles. Amb ajuda d'una pilota d'espuma es faran un breu massatge a les cames, per tal de descarregar els músculs. Quan el mestre indiqui, es canviaran els rols.

TEORITZACIÓ (10 minuts)

Reflexió amb els alumnes:

- Creieu que és important saber treballar en equip?
- Us agrada més cooperar o treballar de forma individual? Per què?
- És possible fer acroesport cooperatiu si hi ha un company que no coopera correctament? Que podríem fer perquè cooperés?

Començar a omplir el diari de sessions.

ATENCIÓ A LA DIVERSITAT

Respecte als alumnes amb necessitats educatives de suport, el mestre realitzarà explicacions curtes, clares i senzilles, a la vegada que també realitzarà una situació d'exemple, amb alumnes voluntaris, després d'haver fet l'explicació, per tal que tot quedi clar a l'hora d'iniciar el joc.

Pel que fa a l'alumne amb discapacitat auditiva, durant les sessions d'Educació Física intentarem que totes les explicacions que el mestre faci sigui a prop seu per tal de mantenir la seva atenció i, en cas d'haver de fer algun tipus de renou durant algun joc, aquest anirà acompanyat de moviment gestuals per facilitar-lo.

5.5. Avaluació

Basant-nos en el currículum oficial de les Illes Balears d'Educació Física i atenent als continguts seleccionats anteriorment, fent referència al bloc 5 de 2n cicle i a l'elecció dels criteris d'avaluació, serien:

- 2. Relacionar els conceptes específics de l'educació física i els introduïts en altres àrees amb la pràctica d'activitats físicoesportives i artisticoexpressives.*
- 3. Valorar, acceptar i respectar la pròpia realitat corporal i la dels altres, mostrant una actitud reflexiva i crítica.*
- 5. Opinar coherentment amb actitud crítica tant des de la perspectiva del participant com des de la d'espectador davant les situacions conflictives sorgides, participar en debats i acceptar les opinions dels altres.*
- 9. Demostrar un comportament personal i social responsable, respectant-se un mateix i els altres en les activitats físiques i els jocs, acceptant les normes i regles establertes i actuant amb interès, iniciativa individual i treball en equip.*

A partir dels criteris esmentats, es presenten els següents estàndards d'aprenentatge avaluables:

- 2.1. Distingeix en jocs i esports individuals i col·lectius estratègies de cooperació i oposició.*
- 3.1. Respecta la diversitat de realitats corporals i de nivells de competència motriu entre els infants de la classe.*
- 5.3. Mostra bona disposició per solucionar els conflictes de manera raonable.*
- 9.1. Té interès per millorar la competència motriu.*
- 9.5. Accepta formar part del grup que li correspongui i el resultat de les competicions amb esportivitat.*

Per dur a terme la valoració de l'aprenentatge cooperatiu dels alumnes, es farà a través de diferents instruments d'avaluació:

1.- DIARI DE SESSIONS DE L'ALUMNE.

Aquest diari serà el registre que els alumnes hauran de dur a terme durant les sessions d'aprenentatge cooperatiu. Per cada sessió realitzada, s'haurà d'omplir una pàgina en la qual hauran de fer: una autoavaluació de la sessió, avaluar el nivell de feina, demostrar el

que realment han après amb ajuda de les reflexions i, explicar com i que han sentit a la sessió i dins el grup.

Aquesta fulla, haurà de ser entregada al mestre durant la següent sessió, per tal que aquest dugui un registre de la feina feta dels alumnes.

Nom de l'alumne: _____ Data: _____

AUTOAVALUACIÓ

Marca amb una creu (x) el que consideris més adient, tenint en compte que l'1 és gens i el 5 és molt:	1	2	3	4	5
T'has sentit a gust dins el grup?					
Has participat en el grup?					
Creus que el clima grupal ha estat bo?					
Hi ha hagut una bona comunicació entre tots els membres del grup?					
Heu assolit els objectius proposats?					

AVALUACIÓ DE LA FEINA

Marca amb una creu (x) el que consideris més adient, tenint en compte que l'1 és molt dolenta i el 5 és molt bona:	1	2	3	4	5
Com valoraries la teva feina durant la sessió?					
Com valoraries la feina dels companys del teu grup durant la sessió?					
Com valoraries la feina del professor?					

QUÈ HAS APRÈS?

COM I QUÈ HAS SENTIT DURANT LA SESSIÓ?

2.- OBSERVACIÓ DIRECTA DEL MESTRE.

El mestre durant les sessions estarà atent a qualsevol mena de conducta, tant positiva com negativa, per part de tots els alumnes i a possibles problemes que puguin sorgir a partir del treball cooperatiu. A més d'observar l'actitud dels alumnes en la participació en els grups cooperatius i en la pràctica dels jocs.

Aquesta observació es durà a terme a través d'un registre anecdòtic on serà el mateix mestre, qui anoti les conductes i actituds que hagi pogut analitzar.

3.- RÚBRICA AVALUATIVA DE L'ACROSPORT.

El mestre, durant la sessió d'acrosport cooperatiu, utilitzarà aquesta rúbrica per avaluar als alumnes durant la realització de les figures.

ALUMNE AVALUAT:			
Marca amb una creu (X) el que consideris més oportú en funció del ítem avaluat :			
	PODRIA MILLORAR	BÉ	MOLT BÉ
COORDINACIÓ DEL GRUP			
EXECUCIÓ DE LES FIGURES			
ESTÈTICA DE LES FIGURES			
REALITZACIÓ DE LES PRESES			
ELS ÀGILS AGAFEN ES SUPORTEN EN LES ZONES ADIENTS.			
CREATIVITAT			

4.- RÚBRICA D'AVAUACIÓ SOBRE LA IMPLICACIÓ MOTORA.

El mestre tindrà aquesta rúbrica per avaluar la part motora i actitudinal dels alumnes al final de la unitat didàctica, per tal que no només sigui avaluat l'aprenentatge cooperatiu, ja que l'assignatura d'Educació Física es basa en l'activitat física.

	NOVELL	APRESENT	EXPERT
PARTICIPACIÓ	L'alumne no participa en les activitats i no mostra interès a mantenir un bon compromís motor en cap joc.	L'alumne participa intermitentment en les activitats i mostra un bon compromís motor en alguns jocs, en altres pareix absent.	L'alumne participa en totes les activitats i mostra un molt bon compromís motor durant els jocs.
TREBALL COOPERATIU	L'alumne mostra una actitud individualista.	L'alumne només treballa cooperativament quan algú li crida l'atenció.	L'alumne treballa cooperativament amb el seu grup i ajuda als seus companys.

6. Limitacions de l'estudi

A causa de l'existència d'una pandèmia mundial a causa de la Covid-19, aquesta proposta no s'ha pogut dur a terme al centre educatiu i, per tant, no s'ha experimentat amb ella ni s'ha pogut trobar cap mena de limitació adaptada a situacions reals. A més, tampoc s'ha pogut saber si, amb la implantació d'aquest mètode d'aprenentatge, la situació d'aula hagués millorat o canviat.

Pel que fa a les limitacions derivades de l'elaboració del treball, cal destacar la recerca dels articles per poder desenvolupar el marc teòric, ja que, a conseqüència de la pandèmia, he trobat dificultats per accedir a tots els possibles recursos donat que molts d'articles científics es trobaven xifrats i les biblioteques, per a la recerca de llibres sobre la temàtica, han resultat tancades.

7. Conclusió

Sovint a Educació Física, es tracta el joc en grup però no beneficia als alumnes de la mateixa manera que l'aprenentatge cooperatiu, ja que en aquest joc grupal no es dona

importància a la participació igualitària de tots els membres ni a arribar a un consens comú per actuar.

En el treball cooperatiu els alumnes es centren més en el que seria la relació social, la presa de decisions i la resolució de problemes comuns per a l'activitat motriu, que a l'activitat motriu com tal. Per això, els alumnes, es veuen més obligats a conèixer als seus companys, els seus gustos i interessos i poder establir connexions que facin que el clima del grup sigui positiu. Mentre, que en els grups establerts únicament per realitzar un joc grupal, no es dóna importància a l'interès per conèixer als companys que t'envolten i amb els quals dedicaràs un temps a treballar. És per aquest motiu que podem dir que la cohesió grupal és més forta als grups cooperatius que als grups establerts únicament pels jocs grupals, encara que això no vol dir que als altres grups no existeixi la cohesió.

El joc cooperatiu usat com a via per a l'aprenentatge cooperatiu introdueix a l'alumnat a situacions semblants a les de la vida real on, davant un problema, has de cooperar amb altres persones per aconseguir solucionar-lo, a més de relacionar-te amb individus que, potser abans no t'hauries relacionat, o bé perquè no haguessin coincidit o bé per prejudicis que avui dia encara hi ha a la nostra societat.

Integrar l'aprenentatge cooperatiu com a mètode pedagògic de treball des d'etapes educatives infantils, seria una bona manera d'afavorir, en un futur, les habilitats socials dels alumnes, i valors socials com poden ser: l'empatia, el respecte mutu, la generositat, etc.

D'altra banda, el fet d'analitzar i investigar sobre l'aprenentatge cooperatiu i altres autors relacionats amb el tema, considero que m'ha enriquit com a futura docent, ja que he observat que és un bon mètode de treball per dur a terme en aquesta àrea.

No obstant això, crec que per poder utilitzar l'aprenentatge cooperatiu a les nostres sessions, és molt important que abans s'hagi treballat com a contingut, de manera que els alumnes coneguin tot el que comporta i, posteriorment, quan es treballi com a recurs amb altres continguts del currículum, el tracte d'aquest sigui de manera inconscient i autònoma.

Per acabar, destacar que amb l'aprenentatge cooperatiu a l'Educació Física, els alumnes aprenen que no juguen en contra dels seus companys, sinó amb ells, que a vegades, els problemes són més fàcils de resoldre si cooperes amb altres i que aprendre tots junts ens afavoreix molt més com a persones i com a estudiants i en el que serà la nostra societat més endavant.

8. Referències bibliogràfiques

- Agramonte, E. A. (2011). Los juegos cooperativos en educación física. *Educational Research and Reviews*, Vol. 89, pp. 201–206. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2885.2011.01322.x>. Pharmacokinetics
- Brotto, F.O. (1999). “*Jogos cooperativos. O jogo e o esporte como um exercício de convivência*”. Disertación de Maestrazgo. Campinas, Faculdade de Educação Física da Universidade Estadual de Campinas.
- Cohen, E. G. (1999). *Organizzare i gruppi cooperativi. Ruoli, funzioni, attività*. Gardolo, TN: Erickson.
- Conselleria d'Educació, C. I. U. (2014). Llei Orgànica per la Millora de la Qualitat Educativa. Annex Educació Física. *Boib*, 100, 33.
- Fernández-Río, J. (2015). El Modelo de Responsabilidad Personal y Social y el Aprendizaje Cooperativo. Conectando Modelos Pedagógicos. *IV Congreso Internacional de Educación Física y Deporte Escolar (Querétaro, México)*, (May).
- Fernández Río, F. (2017). El Ciclo del Aprendizaje Cooperativo: Una guía para implementar de manera efectiva el aprendizaje cooperativo en educación física. *Retos. Nuevas Tendencias En Educación Física, Deporte y Recreación*, 0(32), 264–269.
- Huizinga, J. (1998). *Homo Ludens*. Alianza editorial. Madrid.
- Johnson, D. W., Johnson, R. T., & Holubec, E. J. (1999). El aprendizaje cooperativo en el aula- Cooperative Learning in the classroom. In (Ascd). Retrieved from https://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/33597188/El_aprendizaje_cooperativo_en_el_aula.pdf?AWSAccessKeyId=AKIAIWOWYYGZ2Y53UL3A&Expires=1523202421&Signature=14%2FtbeRvkjp271eIPkF5TnBK%2FcE%3D&response-content-disposition=inline%3B filename%3DEl_apr
- Kagan, S. (1992). *Cooperative learning*. San Juan Capistrano, CA: Kagan

Cooperative Learning.

- Kagan, S. (2000). *L'apprendimento cooperativo: l'approccio strutturale*. Roma: Edizioni Lavoro.
- Marín, S., & Blázquez, F. (2003). *Aprender cooperando. El aprendizaje cooperativo en el aula*. (pp. 1–224). pp. 1–224.
- Martínez Medina, F. (2009). Aprendizaje Cooperativo Como Estrategia De Enseñanza-Aprendizaje. *Csif*, 17, 1–12.
- Metzler, M. W. (2005). *Instructional models for physical education* (3rd ed.). Scottsdale, AZ: Holcomb Hathaway Publishers.
- Omeñaca, R. y J. V. Ruiz (1999), *Juegos cooperativos y Educación Física*. Barcelona, Paidotribo
- Orlick, T. (1990): "*Libres para cooperar, libres para crear*". Paidotribo. Barcelona.
- Prieto Saborit, J. A. (2009). *Influencia del aprendizaje cooperativo en educación física*.
- Pujolàs Maset, P. (2008). El aprendizaje cooperativo como recurso y como contenido. *Revista Aula de Innovación Educativa*, 170. Retrieved from <http://bit.do/Pujolas2008>
- REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: *Diccionario de la lengua española*, 23.ª ed., [versión 23.3 en línea]. Consultat a: <https://dle.rae.es> [12/04/2020].
- Rio, J. F., & Giménez, A. M. (2016). El Aprendizaje Cooperativo: Modelo Pedagógico para Educación Física. / Cooperative learning: Pedagogical Model for Physical Education. *Retos: Nuevas Perspectivas de Educación Física, Deporte y Recreación*, 29(29), 201–206. Retrieved from <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=s3h&AN=114785114&site=e=ehost-live>
- Ripoll, O. (1999). El joc com a eina educativa. *Educació Social. Revista d'intervenció Sòcioeducativa*, (33), 11–27. Retrieved from <http://www.raco.cat/index.php/EducacioSocial/article/viewFile/165533/241093%0Ahttp://www.raco.cat/index.php/EducacioSocial/article/view/165533/217585>
- Vel, C. (2017). *El Aprendizaje Cooperativo Learning in Physical Education*. 11–36.
- Velázquez-Callado, C. (2004). *Las actividades físicas cooperativas Las actividades físicas cooperativas*.
- Velázquez, C. (2013). Análisis de la implementación del aprendizaje cooperativo durante la escolarización obligatoria en el área de Educación Física. *Departamento de Didáctica de La Expresión Musical, Plástica y Corporal*. Retrieved from

<http://www.uvadoc.uva.es/bitstream/10324/2823/1/TESIS312-130521.pdf.pdf>

Velázquez Callado, C. (2015). Aprendizaje cooperativo en Educación Física: estado de la cuestión y propuesta de intervención. *Retos: Nuevas Tendencias En Educación Física, Deporte y Recreación*, 2041(28), 234–239.

Woolfolk, A. (2006). *Psicología educativa*. México: Prentice Hall.

El acrosport. IES Maria Casares. Xunta de Galicia. Consultat a:
http://www.edu.xunta.gal/centros/iesmariacasares/system/files/apuntes_acrosport.pdf